

VERENIGINGS NIEUWS

Nieuws van de werkgroep zoog- dierbescherming

Beverrat

De beverrat is afkomstig uit Zuid-Amerika, maar heeft zich de laatste 10 jaren over een groot deel van Europa verspreid. In Nederland komt deze exoot thans voor in geheel Limburg en in gedeelten van Noord-Brabant, Zuid-Holland en Gelderland. De beverrat veroorzaakt schade aan waterkeringen, oeverkanten en landbouwgewassen, en wordt daarom bestreden. Soms worden hiervoor klemmen gebruikt. De schadebestrijding van beverratten met klemmen heeft echter het risico dat andere dieren zoals honden, dassen en bevers als bijvangst gedood worden. In Limburg is midden vorig jaar een hond in een

beverratklem omgekomen. Halverwege dit jaar zijn in Noord-Brabant drie dassen in beverratklemmen terecht gekomen. Dat dit te voorkomen is, blijkt onder meer uit een door Alterra uitgevoerd onderzoek naar mogelijke vangmethoden van beverratten. Het gebruik van vangkooien, waarbij de dieren levend gevangen worden, werkt net zo goed als klemmen. In de Biesbosch zitten meer beverratten (tot 250) dan bevers. Om te voorkomen dat bevers gedood worden, is er een regeling opgezet om beverratten te schieten of met inlooppallen te vangen. De werkgroep Zoogdierbescherming wil bij de provinciale bestrijdingscoördinatoren aanklaarten, hoe om te gaan met middelen ter bestrijding van beverratten om ongewenste bijvangsten te voorkómen.

*Roel May, Werkgroep
Zoogdierbescherming*

Lidmaatschap voor het leven

Op de Algemene Ledenvergadering van 8 april 2000 is het voorstel voor een lidmaatschap voor het leven goedgekeurd. Door een eenmalige storting van f. 1.500,- (€ 682) kunt u lid voor het leven worden. Leden die al 10 of meer jaar lid zijn kunnen een korting krijgen. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het bureau van de VZZ. Het geld komt ten goede van het Zoogdierfonds. Er is weer een Lid voor het Leven bij: de familie Verwer van der Laan.

Zoogdieren, het beschermen waard

Vleermuizen weer de kerk in

In deze Zoogdier heeft u over het kerkzolderproject in het Rijk van Nijmegen kunnen lezen. Inmiddels heeft de VZZ haar blik al weer verder gericht en zijn ook in Midden-Limburg en in Noord-Holland vergelijkbare projecten gestart. In beide gebieden zijn afgelopen zomer enkele tientallen kerken bezocht en gecontroleerd op de aanwezigheid van vleermuizen. Indien geen vleermuizen of sporen (keutels) van

hun aanwezigheid werden aangetroffen, is uitgezocht of dit een gevolg is van de toegenomen kanselijkheid van de zolders voor vleermuizen. Vervolgens zijn aan de kerkbesturen en -beheerders voorstellen gedaan over de aanpassingen die getroffen kunnen worden om de zolders duurzaam toegankelijk voor vleermuizen, maar niet voor duiven en kauwen, te maken.

We hopen dat veel besturen en beheerders bereid zijn de aanpassingen door te voeren, zodat het aantal slaap- en kraamplaatsen voor vleermuizen, waaronder zeldzame soorten als vale vleermuis, meervleermuis en grijze grootoorvleermuis, toeneemt. Daarmee wordt dan één van de oorzaken waardoor het met deze soorten in het verleden slecht ging, weggewerkt. Een andere oorzaak zijn de veranderingen die in het landschap rondom de kerken hebben plaatsgevonden. Het landschap is grootschaliger geworden en houtwallen en boomgaarden zijn in de loop der jaren verdwenen. De bovengenoemde drie vleermuissoorten zoeken vooral op deze plaatsen naar voedsel (insecten). Het terugbrengen van deze landschapselementen is minder gemakkelijk, dan het doorvoeren van de aanpassingen aan de kerkzolders. De Stichting Vleermuisbureau, dat een klein fonds beheert, heeft aan de kerkbesturen een linde beschikbaar gesteld. De linde symboliseert de bomen die verdwenen zijn en stimuleert de gemeente mogelijk om hier wat aan te doen. Lindes trekken bovendien veel insecten aan. Dus mogelijk lokt de linde ook vleermuizen naar de kerk!

Dennis Wansink

Soortbeschermingsplan noordse woelmuis

In het Natuurbeleidsplan 1990 van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij valt te lezen dat er een beschermingsplan voor de noordse woelmuis moet komen. Op dit moment, dus 11

jaar later, wordt dit plan eindelijk geschreven. De VZZ heeft van het ministerie een opdracht daartoe gekregen. De bedoeling is dat het plan voor het eind van dit jaar (2001) af is.

Met alleen het schrijven van een plan is de noordse woelmuis natuurlijk niet geholpen. In Friesland bijvoorbeeld komt deze woelmuis op veel minder plaatsen voor, dan zo'n 35 jaar geleden. Er is hier een afname van 44% geconstateerd (zie Zoogdier 8(1)). Er zullen dus ook actief maatregelen genomen moeten worden om deze achteruitgang een halt toe te roepen. De VZZ heeft daarom een bijeenkomst georganiseerd om bij de provincies, de waterschappen en de terreinbeheerders te polsen wat zij voor de noordse woelmuis kunnen doen. De conclusies van deze bijeenkomst worden in het beschermingsplan verwerkt tot concrete afspraken over wie wat gaat doen en wie het betaalt.

Sommige provincies lopen hierop vooruit. Zo wordt door de provincies Zeeland en Zuid-Holland, in samenwerking met Rijkswaterstaat, de VZZ, de provinciale Landschappen, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten uitgezocht wat er voor de noordse woelmuis in het Deltagebied gedaan kan worden. Er liggen hier allerlei mogelijkheden om, in het verlengde van natuurontwikkeling, iets voor de noordse woelmuis te doen. Ook in Friesland liggen er mogelijkheden; bijvoorbeeld in het kader van het Friese Meren project.

Er is in Nederland veel mogelijk om de noordse woelmuis en natuur in het algemeen te behouden en zelfs uit te breiden. Overheden moeten hier echter zo af en toe op gewezen worden. Iets waarmee de leden en de werknemers van de VZZ inmiddels de nodige ervaring hebben opgedaan. En iets waar zij de komende jaren mee door zullen gaan. Zoogdieren hebben tenslotte ruimte nodig. Dus, geef ze die ook!

Dennis Wansink

Procedure ISBN-aanvraag voor VZZ- uitgaven

Sinds 1989 wordt voor alle uitgaven die in VZZ-verband worden gepubliceerd (de zogenaamde VZZ-mededelingen) een ISBN aangevraagd. VZZ-Mededeling 1 was het bekende wegbermenrapport. Het ISBN vergemakkelijkt het bestellen van publicaties, alsmede het traceren ervan via elektronische databanken. Mededelingen van de VZZ hebben naast het mededelingnummer en een ISBN ook een ISSN (vast nummer voor de gehele reeks). Al vanaf 1977 hanteerde de Veldwerkgroep een aparte nummering van haar mededelingen. Deze liep nog enige tijd door naast de VZZ-nummering, maar werd na mededeling 30 (1998) gestaakt. De imposante reeks VZZ-mededelingen telt inmiddels bijna 60 uitgaven. Tot voor kort werd een aanvraag van het ISBN door ondergetekende verricht.

Aangezien de aanvraagprocedure enige tijd geleden sterk vereenvoudigd en versneld is (er hoeven geen CIP-gegevens meer te worden aangevraagd en afgedrukt), wordt deze sinds oktober 2001 uitgevoerd door het VZZ-bureau.

Kort samengevat gaat de ISBN-aanvraag als volgt in zijn werk:

- Minimaal een week voor het drukken wordt, liefst schriftelijk of per e-mail, een verzoek om een ISBN aan te vragen ingediend bij het VZZ-bureau (Oude Kraan 8, 6811 LJ Arnhem, tel. 026-3705318, e-mail zoogdier@vzz.nl). Dit verzoek dient gepaard te gaan met een concept van het titelblad, zodat de benodigde gegevens duidelijk (leesbaar) zijn.
- De aanvraag van het ISBN wordt door een van de bureaum medewerkers op een speciaal formulier ingediend.

- Het ISBN-bureau bericht doorgaans binnen twee werkdagen wat het toegekende ISBN is.
- Een van de bureaum medewerkers geeft het ISBN z.s.m. na ontvangst schriftelijk of telefonisch door aan de samensteller van het rapport, samen met het VZZ-mededelingnummer en het ISSN, zodat deze gegevens opgenomen kunnen worden in het rapport.
- Het bureau zorgt voor bijwerking van de ISBN-lijst en de publicatielijst VZZ; de laatste wordt naar de samensteller van het rapport gezonden om achterin op te nemen.
- Direct na verschijning van het rapport wordt een exemplaar toegezonden aan de Koninklijke Bibliotheek, Depot van Nederlandstalige Publicaties, zodat de gegevens in hun database kunnen worden aangebracht. Voor VWG-rapporten geschiedt toezending aan de KB door de Veldwerkgroep, voor overige VZZ-rapporten vanuit het VZZ-bureau

Ik hoop dat er nog vele lezenswaardige VZZ-mededelingen zullen verschijnen!

*Rogier Lange,
Van Marnixlaan 78,
3818 VD, Amersfoort*

Zoogdierfonds

Behalve door lid te worden, kunt u de VZZ ook steunen door een gift ten bate van het Zoogdierfonds te doen. Uw gift kunt u storten op rekeningnummer 203737 van de Postbank (Nederland) of op rekeningnummer 000-1486269-35 van de Postcheques/Bank van de Post (België), onder vermelding van 'Zoogdierfonds'. Giften tot € 3675) per 2 jaar per persoon zijn voor de VZZ vrij van schenkingsrecht (belastingafracht).

Zoogdieren tussen Wet en Bescherming

Naar verwachting zal per 1 januari de Flora- en faunawet in werking treden. Naast het systeem van vrijstellingen en ontheffingen biedt de Flora- en faunawet ook een aantal actieve instrumenten voor de bescherming van onze fauna, zoals de Beschermde Leefomgeving en het opstellen van soortbeschermingsplannen.

Ook in de beleidsnota 'Natuur voor mensen, mensen voor natuur' worden een aantal nieuwe instrumenten aangekondigd, waaronder de robuuste verbindingzones. De provincies krijgen meer bevoegdheden, en er wordt (nog) meer van hen verwacht.

De VZZ heeft op 23 oktober een minisymposium voor provinciale ambtenaren georganiseerd om samen te bezien welke mogelijkheden deze, gedeeltelijk nieuwe, instrumenten bieden voor het beschermen van zoogdieren. Vijf sprekers zijn bereid gevonden vanuit hun specifieke deskundigheid wensen voor of concrete voorbeelden van beschermingsplannen te presenteren. Vervolgens is in drie workshops gediscussieerd over de praktische kansen en problemen van het nieuwe beleid op provinciaal niveau. De uitkomsten van dit minisymposium zullen binnenkort worden gepresenteerd in Zoogdier.

Werkgroep Zoogdierbescherming

Digitale Index Zoogdier

Op de web site van de VZZ (www.vzz.nl) staat een index met artikelen die de afgelopen 10 jaar in Zoogdier stonden. Het is een PDF-bestand. U kunt hem ophalen en met het

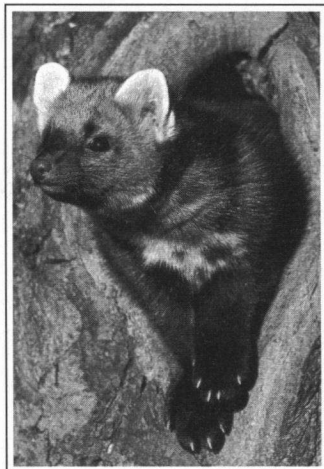
programma Adobe Acrobat Reader (gratis te verkrijgen bij www.adobe.nl) bekijken. Daarnaast is de index als een databestand beschikbaar (in Dbase, Excel of elk ander gewenst programma; helaas niet voor MacIntosh). In dit bestand staan niet alleen alle titels, maar ook sleutelwoorden uit de inhoud van de artikelen. Zo kunt u zoeken naar alle artikelen waar de veldmuis in voorkomt of die gaan over onderzoekstechnieken of wettelijke bescherming van zoogdieren. Bovendien zijn hierin de titels van de laatste jaargang (2000) opgenomen. Dit databestand kunt u bestellen door € 5,45 over te maken naar rekeningnummer 203737 van de Postbank (Nederland) of naar rekeningnr. 000-1486269-35 van de Postcheques/Bank van de Post (België), onder vermelding van 'Digitale Index Zoogdier'.

Winkel

In 2002 viert de VZZ haar 50-jarig jubileum. Een goede reden om uw kennissen een goed nieuwwaar met een *zoogdierkaart* (zie foto's) te wensen. Voor f. 15,- (BF 300) kunt u een set van 14 kaarten, met afbeeldingen van otter, hazelmuis, bever, valse vleermuis en andere soorten van de Rode lijst, bestellen. Maak daarvoor f. 15,- (BF 300), plus f. 3,- (BF 60) voor de verzendkosten, over naar rekening 203737 van de Postbank (Nederland) of rekening 000-1486269-35 van de Postcheques (België), onder vermelding van de '1 set wenskaarten'. Na ontvangst van de betaling krijgt u de artikelen thuis gestuurd.

Hieronder vindt u een overzicht van andere artikelen die u bij de VZZ kunt bestellen.

L = ledenprijs; P = verzendkosten. Voor de prijs in Belgische franken dient u het bedrag met 20 te vermenigvuldigen. Een volledige lijst staat op onze web site: <http://www.vzz.nl>.

Nieuw

Diersporengids, A. van Diepenbeek, 1999. Prijs f 59,95 (L: f 52,95 ; P: f 10,-).

Vleermuizen van Europa, W. Schober & E. Grimmberger, 2001. Prijs f 59,90 (L: f 49,90; P: f 5,50).

Ökologie und Schutz von Fledermäusen in Wäldern, A. Meschede & K-G. Heller, 2000. Prijs f 55,- (L: f 45,-; P: f 6,50).

Digitale index Zoogdier, bevat de titels met zoekwoorden van alle artikelen die in de jaargangen 1 t/m 11 verschenen zijn. Prijs f 10,- (L: f 10,-; P: f 2,-).

Samenvattingen DGS-dagen, samenvattingen van alle lezingen die tijdens het symposium in september 2000 in Groningen, in samenwerking met de Deutsche Gesellschaft für Säugtierkunde, plaatsvonden. Prijs f 15,- (L: f 7,50; P: f 2,50).

En verder

Zoogdieren van Overijssel, A. Bode e.a., 1999. Prijs f 49,95 (L: 39,95; P: f 8,-).

Noordse woelmuizen in het Nationaal Park De Biesbosch, D. Wansink, 1999. Prijs f 9,- (L: f 7,50; P: f 3,50).

Bevern in de Biesbosch in 1998, V. Dijkstra, 1999. Prijs f 9,- (L: f 7,50; P: f 3,50). Ook de rapporten over de bevertellingen in 1995, 1996 en 1997 zijn nog beschikbaar.

Determinatietabel Braakballen pluizen, K. Kapteyn (red.), 1999. Prijs f 12,50 (L: 9,50; P: f 4,-).

Het voorkomen van kleine zoogdieren in Noordwest-Overijssel en hun relaties met vegetatie en beheer, M. La Haye & A. Haan, 1998. Prijs f 10,- (L: f 8,-; P: f 4,-). *Het voorkomen van doodgereden egels in relatie tot de samenstelling van het landschap*, M. Huijser et al., 1998. Prijs f 25,- (L: f 20,-; P: f 5,50). Ook de andere rapporten over het egelonderzoek zijn nog beschikbaar.

Marterpassen VII, Nieuwsbrief 1998, WBN-VZZ, 1999. Prijs f 7,50 (L: f 6,-; P: f 5,50). Ook de oudere nummers van Marterpassen (nummers I t/m VI) zijn nog beschikbaar. Alle nummers samen (I t/m VII) kosten f 40,- (L: f 30,-; P: f 15,-). Belangrijke zoogdiergebieden in Nederland, V. Dijkstra, 1998. Prijs f 25,- (L: f 20,-; P: f 6,-).

Zoogdieren van West-Europa, R. Lange et al. (red.), 1994. Prijs f 44,95 (L: f 40,-; P: f 8,-).

Vleermuisatlas, H. Limpens et al. (red.), 1997. Prijs f 49,50 (L: f 44,50; P: f 8,-).

Bibliografie over de das t/m 1996, J. Vink, 1997. Prijs f 10,- (L: f 8,-; P: f 5,50).

Atlas van de Nederlandse zoogdieren, S. Broekhuizen et al. (red.), 1992. Prijs f 37,50 (L: f 32,50; P: f 8,-).

Basisrapport Rode Lijst van de Nederlandse zoogdieren, H. Hollander & P. v.d. Reest, 1994. Prijs f 5,- (L: f 5,-; P: f 5,-).

en wee van damhert en ree en de problemen bij het beheer in de Amsterdamse Waterleiding Duinen.

Rijk van Oostenbrugge, werkzaam bij het Natuurplanburo, gaf in zijn voordracht nog eens duidelijk het belang aan van de VZZ als landelijke vereniging voor het verzamelen, beheren en bewerken van zoogdiergegevens en het leveren van deskundigen.

Vervolgens werden de begroting 2002 en de nieuwe tarieven voor het lidmaatschap besproken en goedgekeurd. Het bestuur had om de prioriteiten in zijn beleid en de discussie daarover inzichtelijk te maken, de activiteiten van de VZZ in vier thema's ondergebracht: ledenactiviteiten, zoogdierstudie, zoogdierbescherming en voorlichting en PR. Daarbij wordt het databeheer onder zoogdierstudie gerekend. De begroting maakt vervolgens de inkomsten en uitgaven per thema en de financiële gevolgen van keuzes inzichtelijk. Voor 2002 ligt de prioriteit bij ledenactiviteiten en zoogdierstudie. Zoogdier wordt het verenigingsblad en als zodanig opgenomen in het basislidmaatschap, dat ook recht geeft op (gratis) deelname aan verenigingsactiviteiten en kortingen. Het tarief voor het basislidmaatschap wordt verlaagd. Daarnaast is er het volledig lidmaatschap, inclusief Lutra. De nieuwe contributies voor 2002 zijn:

basis lidmaatschap € 15
volledig lidmaatschap € 25
los abonnement Lutra € 17,50
(voor personen en instituten).

Uit het bestuur

Zaterdag 17 november vond de tweede ALV van dit jaar plaats. Het was een goed bezochte bijeenkomst met een interessante agenda. Leo van Breukelen werd verkozen tot secretaris en de nieuwe hoofdredacteur van Zoogdier, Marijke Drees, werd voorgesteld. Leo van Breukelen vertelde meteen iets over zijn werk betreffende het wel

De discussie rond de begroting leverde verder enkele adviezen en voor de VZZ wezenlijke discussiepunten op zoals: de relatie vereniging en bureau en de positie van de werkgroepen binnen de VZZ. Het bestuur zal deze punten uitwerken en voor verdere discussie binnen de vereniging voorbereiden.

Rob van Apeldoorn

